

පුරාණ නිර්මිත පරිසරය - ශ්‍රී ලාංකීය උරුමයකි

මහාචාර්ය නිමල් ද සිල්වා

නිර්මිත පරිසරය යනු, ස්වභාවික පරිසරය සමග කටයුතු කරන මානව වර්ගයා විසින් අඛණ්ඩව සිදු කරනු ලබන වෙනස්කම්වල නිපැයුමකි. ශ්‍රී ලංකාව මෝසම් දෙකකට මුහුණ දෙන, ඉන්දියන් සාගරයෙන් වටවූ කුඩා දූපතකි. මධ්‍යම කඳුකරයෙන් ජනිතව ගංගා විශාල සංඛ්‍යාවක් රට වටකර තිබෙන මහා සාගරය වෙත ගලායයි. රටපුරා පුළුල්ව විසිරුණු මෙගලිතික වැළලීම් මගින් පෙන්නුම් කරන ලද පරිදි ප්‍රාග්ඓතිහාසික යුගය තුළ ඉන්දියානු අර්ධද්වීපයේ සිට මෙරටට පැමිණි ජනයා ගංගා නිම්නවල සහ කඳු මත තම වාසස්ථාන තනා ගත්හ. ස්වභාවික ගල්ගුහා හැරුණු

විට ඔවුන්ගේ අනෙකුත් වාසස්ථාන ඒවා ගොඩනැගීමට යොදාගන්නා ලද අස්ථිර ද්‍රව්‍ය කරණ කොටගෙන කාලයත් සමග විනාශයට පත්වී තිබේ. විශේෂයෙන් වියළි කලාපයට අයත් ප්‍රදේශවල කෘෂිකාර්මික කටයුතුවල සිදුවූ දියුණුවත් සමග වියළි කාලවලදී භාවිතයට ගැනීම පිණිස මෝසම් වර්ෂාවෙන් ලැබෙන ජලය රඳවාගෙන එක්රැස් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සහ වැදගත්කම ඔවුහු වටහා ගත්හ. මේ සඳහා ජල ප්‍රවාහ පස්බැම් මගින් හරස්කර ජලාශ ගොඩනැටීමේ ශිල්පය ඔවුන් විසින් ප්‍රගුණ කර තිබුණි. තවදුරටත්, ගංගා හරස් කර

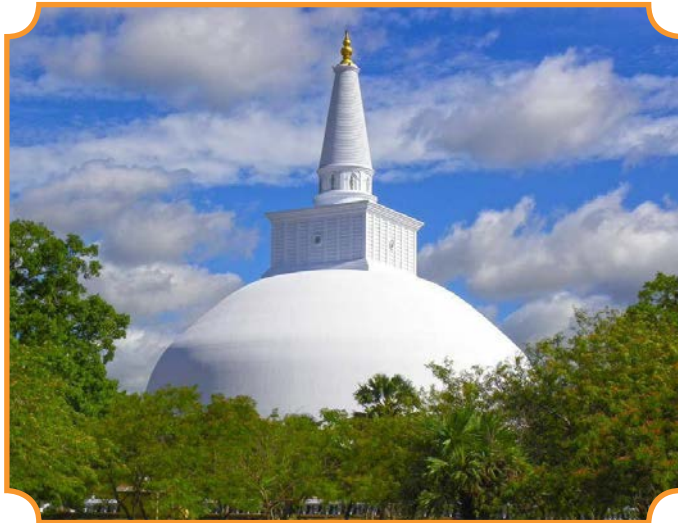
අමුණු තනා එමගින් ජලය එක්රැස් කර සහ ජල මට්ටම ඉහළට ගෙන පසින් ආස්තරණයකර සැකසූ විශාල ජලමාර්ග ඔස්සේ විශාල සහ කුඩා වැව් පිරවීම සඳහා එම ජලය රැගෙන ගොස් තිබේ. ශ්‍රී ලාංකීය ශිෂ්ටාචාරය වාරිකර්මාන්තය පදනම් කරගත්තක් විනා ගංගා නිම්න පදනම් කරගත්තක් නොවේ. වැවට මායිම්ව ගම්මානයක් ගොඩනගමින් වැව් විසිදහසකට අධික සංඛ්‍යාවක් නිර්මාණය කරනු ලැබ තිබේ. මෙම නිර්මිත පරිසරය, වැව්, ඒවායේ ජලපෝෂක ප්‍රදේශය, වැවෙන් පෝෂිත කුඹුරු යාය, සහ මධ්‍යයේ පිහිටි විශාල මිදුලක් වටා ගොඩනැගුණු නිවාසවලින් යුත් ගැමි ජනාවාස මෙන්ම ඉහළ ස්ථානයක පිහිටි පංසලකින් සමන්විත විය. බොහොමයක් වැව් එකකට පසු එකක් ලෙස දාමයක් සැකසෙන සේ ගොඩනගා තිබුණු අතර සමහර අවස්ථාවලදී විශාල ජල ප්‍රමාණයක් ගබඩා කෙරුණු විශාල වැව්වලින් කුඩා වැව් පෝෂණය කරන ලද්දේ විය.

අගනගරයට අමතරව තිබූ ප්‍රාදේශීය රාජ්‍ය මගින් රටේ පරිපාලනය ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මෙකී ප්‍රාදේශීය රාජ්‍යයක නිර්මිත පරිසරය ග්‍රාමීය

නිරිතදිග වෙරළබඩ සහ දකුණු වෙරළබඩ පිහිටි සියලු වරාය නගරවල නිර්මිත පරිසරය වෙළඳාම සිදුකිරීම සඳහා මුස්ලිම් වෙළඳ ප්‍රජාවෙහි

සතර දිශාවට මුහුණලා පිහිටි දොරටු සතරකින් සමන්විත විය. මෘදංග නගර සැලසුම ඉන්දු - ආර්ය නොවීය. ඉන්දු - ආර්ය නගර සැලසුම් වතුරප්‍රාකාර, සෘජුකෝණාස්‍රාකාර, වෘත්තාකාර හෝ අර්ධ වෘත්තාකාර හෝ විය.

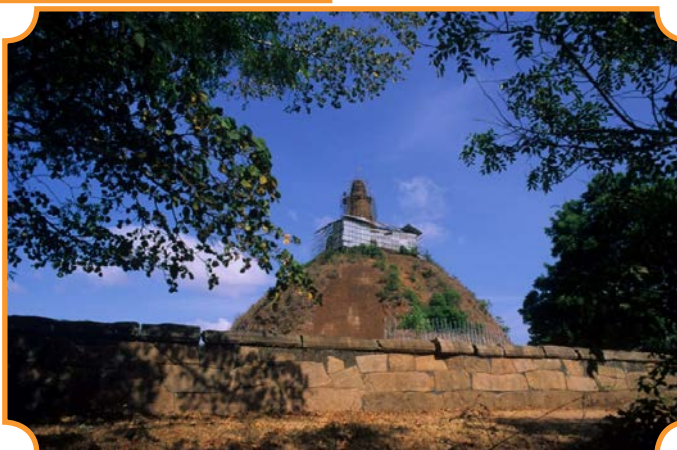
රුවන්වැලිසෑය

පදිංචිවීමත් සමග වර්ධනයවී තිබේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ අගනගරය ලෙස අනුරාධපුර නගරය අඛණ්ඩව වසර එක්දහස් තුන්සියයක් පැවතුණි. ආරක්‍ෂිත නගර ප්‍රාකාරයෙහි සැලසුම "මෘදංගයක"; බෙරයක හැඩය

අනුරාධපුර නගරය මල්වතු ඔයෙහි වම් ඉවුරේ පිහිටා තිබුණු අතර මහාවිහාරය සහ ජේතවනය නගරයෙහි දකුණු දෙසින්ද අභයගිරිය ආරාමය නගරයෙහි උතුරු දෙසින්ද යන ආකාරයට බෞද්ධ ආරාම විශාල සංඛ්‍යාවක් භූමිය තුළ ස්ථාපිත කෙරෙමින් අඛණ්ඩව පූජා නගරයක් ලෙස සංවර්ධනය විය. නගරය අවට ප්‍රධාන වැව් සතරක් පිහිටා තිබුණු අතර එමගින් නගරයට අවශ්‍ය කෙරෙන, කෘෂිකර්මාන්තයට අවශ්‍ය

වුවද අර්ධ නාගරික සැකැස්මක් එහි විය. ප්‍රාදේශීය රජතුමාගේ හෝ ස්වාමියාගේ හෝ ආගමනය, ජනාවාසයට හෝ නගරයට හෝ අඛණ්ඩව ජලසම්පාදනය කරන ලද විශාල ජලාශයක් හෝ මහවැවක් හෝ මතඳි සිදුකරනු ලැබීය. ප්‍රාදේශීය රජුට හිමි බලය සහ ධනය විදහා දැක්වෙන පරිමානය පෙන්වුම් කරමින් විශාල ස්ථූපයකින් සමන්විත රාජකීය පන්සල නගරයෙහි දකුණු දෙසින් පිහිටුවා තිබුණි. අනුරාධපුර අගනගරයෙහි රාජ්‍ය කරමින් සිටි රජුගේ වෙළඳ සහ ආර්ථික නගරය ලෙස කටයුතු කරන ලද මාන්නේ වැනි අර්ධ නාගරික වරාය නගරවලින් නිර්මිත පරිසරය නිර්මාණය වන්නට ඇත. වෙරළබඩ ප්‍රදේශවල පිහිටි ප්‍රධාන වරාය ගම්මාන නාගරික ලක්‍ෂණ සහිතව ජාත්‍යන්තර වෙළඳ තොටුමුණු ලෙස සංවර්ධනය කෙරුණි. දකුණු ලක අගනගරය වූ මාගමට සේවය සැපයූ ප්‍රධාන තොටුමුණ වූයේ කීරිත්දය. බටහිර වෙරළෙහි මාන්න නගරයෙන් ආරම්භවී

අභයගිරිය ස්ථූපය

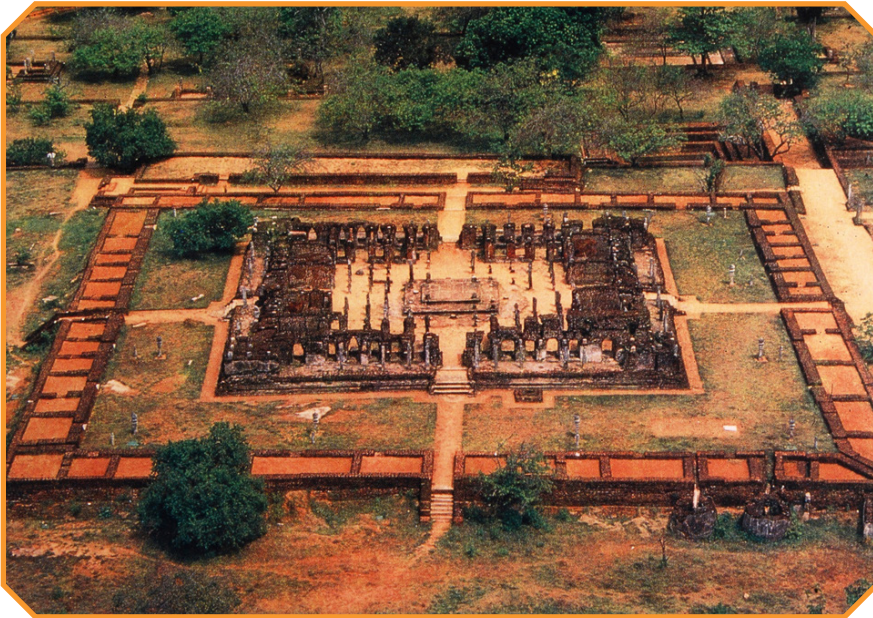
ගෙනදුනි. බලකොටුව තුළ වූ පුරාවිද්‍යාත්මක සංස්කෘතික ස්තර මීටර දහයක ගැඹුරකට දිවගිය අතර පහළ ස්තර ක්‍රි.පූ. නමවන සියවසට අයත් විය. නගර ප්‍රාකාරය ආරක්‍ෂිත දියඅඟලකින් වටකෙරුණු අතර නගර පිවිසුම ප්‍රධාන

කෙරෙන සහ පරිසරය හරිත වර්ණයෙන් පවත්වා ගැනීමට අවශ්‍ය කෙරෙන ජලය සපයනු ලැබීය. මෙම ප්‍රධාන ආරාමවලට විශාල භූමි ප්‍රමාණයක් අයත් විය. සැකසුණු නිර්මිත පරිසරය සංකීර්ණ තත්වයක් ගෙනහැර පැවේය. තිබෙන්නාවූ සාක්‍ෂිවලට අනුව, අභයගිරිය ආරාමයෙහි හිඤ්ඤන් හයදහසක් විසූ බවක් පැවසේ. ජේතවනයෙහි

ජේතවනය ස්ථූපය

හිඤ්ඤන් පන්දහසක් ද මහාවිහාරයේ හිඤ්ඤන් තුන්දහසක් ද විසූ බව

බද්ධ සීමා ප්‍රාසාදය

පැවසේ. පානීය අවශ්‍යතා සහ ස්නානය පිණිස සැකසුණු පොකුණු, මුළුතැන්ගෙවල් සහ හෝඡනාගාර, උණු දිය ස්නානය කෙරෙන ස්ථාන, ආරෝග්‍යශාලා වැනි පොදු ස්ථාන යනාදියෙහි ඉදිකිරීම් කටයුතු මගින් ක්‍රියාකාරී ආගමික පරිසරයක නිමැවුම පෙන්නුම් කරයි. සෑම ආරාමයක දක්නට ලැබෙන පූජනීය ගොඩනැගිලි පහ භූමිදර්ශනයෙහි පුමුඛ ස්ථානය ලැබෙන හෝ විශාල පරිමාණයන්ට අනුව ගොඩනගා තිබුණි. ස්ථූපය, පිළිම ගෙය, බණමඩුව, බෝධිය සහ රැස්වීම් ශාලා, මෙකී ගොඩනැගිලි විය. ලෝකයේ උසම ගඩොල් නිර්මාණය ජේතවන ස්ථූපය වූ අතර අනුපිළිවෙළින් රුවන්වැලිසෑය, අභයගිරිය, සහ මිරිසවැටිය මිළඟට උසම ගොඩනැගිලි විය. මේවා නගර පරිශ්‍රය තුළ වඩාත් ස්ථාවර ගෘහනිර්මාණ ශිල්පීය ප්‍රාසාද විය.

කාර්යසිද්ධි සැලසුම්කිරීම, විවිධත්වය, ගෘහනිර්මාණ ශිල්පීය නිර්මාණ සඳහා නිර්මිත පරිසරය සැකසීමේදී මූර්ති ශිල්පීය අලංකරණය වටහාගැනීම සඳහා කදිම නිදසුනක් ලෙස අභයගිරිය ආරාම සංකීර්ණය සැලකිය හැකිය. මීට අමතරව, මුළුතැන්ගෙවල් සහ හෝඡන ශාලා සංකීර්ණ වැනි ගොඩනැගිලි, උණු දිය ස්නාන තටාක, පානීය ජල

අවශ්‍යතා සඳහා පොකුණු, කුට්ටම් පොකුණ සහ හස්ති පොකුණ වැනි නාන තටාක, යනාදී පොදු පහසුකම් සහිතව සැලසුම් කරන ලද මංපෙත් සමගින් වූ එකිනෙක හා සබැඳුණු සිය ගණනින් ආරාම මෙම සංකීර්ණයෙහි විය. ආරාමයකට අත්‍යවශ්‍යවූ ශාන්තභාවය මෙන්ම දහස් ගණන් හික්කුන් සහ වන්දනාකරුවන් එකට හිඳ වන්දනාමාන සිදු කිරීම පිණිස මහා වෛත්‍යය වටා සකස් කරන ලද "සළපතල මළුව" වැනි ගල් අතුරුණ ලද මිදුල්, සහ "වැලිමළුව" වැනි වැලි අතුරුණ ලද මිදුල්වලින් සමන්විත නිර්මිත පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීමේ

නිපුණතාවය මෙම ආරාමවලින් විදහා දැක්වුණි. ගොඩනැගිලි සහ ඒ අතර වූ අවකාශයෙහි අක්ෂීය සැකැස්ම, ගොඩනැගිලි සහ මංමාවත්වල සංයුතිය පෙර විසූවන්ගේ දක්ෂතා සහ ගෘහනිර්මාණ ශිල්පීය නිපුණතා පිළිබිඹු කරයි. මහාවිහාර ආකාරයේ සියලුම ආරාම සංකීර්ණ සැලසුම්කිරීමේදී මේ හා සමාන රටාවක් අනුගමනය කර තිබේ.

අනුරාධපුර නගරයෙහි පිටත සීමාව වටා පිහිටි දෙවන වටයක වූ ආරාම, ගල්ලෙන් ආකාරය, පබ්බත විහාර ආකාරය, සහ ද්විත්ව වේදිකා හෝ බටහිර ආරාම ආකාරය හෝ ආදී ලෙස වෙනත් ආරාම සංකීර්ණ ත්‍රිත්වයකින් සමන්විත විය.

ගොඩනංවන ලද ගොඩනැගිලි සඳහා අක්ෂීය සැකැස්මක් සහිතව හික්කුන්ගේ නේවාසික ස්ථාන ලෙස ස්වභාවික ගල්ලෙන් යොදාගත් සැලැස්මක් වෙස්සගිරියේ විය. වෙස්සගිරිය, නිර්මිත පරිසරය සමග ශාන්තභාවය සහ ස්වභාවික අලංකාරත්වය එකට මුසු කළ භූමිදර්ශනය මත පදනම්වූ ගෘහනිර්මාණ ශිල්පයක ශ්‍රී ලාංකීය සිද්ධාන්තය පෙන්නුම්කිරීමේ විශිෂ්ට නිදර්ශකයක් වේ.

හරි හතරැස් හෝ සෘජුකෝණාස්‍රාකාර හෝ සැලසුම් ආකාරයක් මත අක්ෂීය ලෙස සකසන ලද ගොඩනැංවීමක් සහිතව නේවාසික ආරාම දෙවන වර්ගයේ පබ්බත විහාරවල සැලසුම්

වෙස්සගිරිය

කෙරුණි. ආරාමය වටා වූ කඩඉම් ප්‍රාකාරයට පිටතින් ජලයෙන් පිරුණු දිය අගලක් එහි විය. දිය අගල හරහා එකම ද්වාරයක් පිහිටි අතර එමගින් පමණක් ආරාමය තුළට ඇතුළුවීම සිදු කළ හැකි විය. පූජනීය ගොඩනැගිලි සහිත මධ්‍ය වතුරප්‍රය මීටරයක් පමණ උස් කර සකසා තිබුණු අතර සියලු ප්‍රධාන දිශාවලට මුහුණලා පිහිටි පඩිපෙළ ඔස්සේ එයට ඇතුළුවිය හැකි පරිදි නිමකර තිබුණි. ගොඩනැගිලි පහ, එනම්, ස්ථූපය, පිළිම ගෙය, බෝධිය, බණමඩුව සහ සහා හෝ රැස්වීම්

ශාලා උස් කරන ලද වේදිකාව මත ගොඩනැගුණි. දෙමහල් නේවාසික ගොඩනැගිලි පිටත ප්‍රාකාරය සහ මධ්‍යයේ වූ උස්කරන ලද වේදිකාව අතර ගොඩනැගුණි. ස්නානය සහ පානීය ජලය ලබාගැනීම සඳහා වූ පොකුණු ද ඉහත කී ප්‍රදේශය තුළම ඉදි කෙරුණි. මේ ආකාරයේ නිර්මිත පරිසරයක්, පාවිච්චි සහ පබ්බත, පුලියන්කුලම, පන්කුලිය යනාදී පබ්බත විහාරවල දක්නට ලැබේ. තොළුවල ආරාමය විශාල භූමි ප්‍රමාණයක් ආවරණය කෙරෙමින් මනා කොට සංවර්ධනය කරන ලද මධ්‍ය අක්ෂීය ආකාරයට ගොඩනගා ඇත.

පදානගර සහ බටහිර ආරාම ලෙස හැඳින්වූ තෙවන ආකාරය නගරයේ බටහිර දෙසින් පිහිටුවා තිබුණි. මේවා නිත්‍ය ලෙසම භාවනා කටයුතු සිදුකෙරෙන ආරාම විය. භාවනායෝගී හික්කුන්ට තම මනස භාවනාව සඳහා යොමුකිරීමට යෝග්‍ය ශාන්තභාවයක් සහිතව හුදකලා ස්ථාන සම්පාදනය කෙරෙන

ආකාරයට මෙහි නිර්මිත පරිසරය සකස්වී තිබුණි. එක් වේදිකාවක් වටා පිහිටි එක් වේදිකාවක් වටා වූ දිය අගල හරහා සෘජුකෝණාස්‍රාකාර

මිහින්තලේ

ඒකශෙලමය පාෂාණවලින් තැනූ පාලමකින් යාවූ වේදිකා දෙකක් සෑම ඒකකයකටම තිබුණි. සෘජුකෝණාස්‍රාකාර ප්‍රාකාරයෙන් යුත් ප්‍රදේශයට එක් දොරටුවක් පමණක් තිබුණු අතර වැසිකිළි, හෝජනශාලා, මුළුතැන්ගෙවල් යනාදී අක්ෂීය ලෙස සැකසුණු ගොඩනැගිලි සියල්ල ප්‍රාකාරයෙන් වටකරන ලද ප්‍රදේශයෙන් පිටත පිහිටුවා තිබුණි. ගෘහනිර්මාණ ශිල්පීය අවකාශය සහ නිර්මාණය කෙරුණු පරිසරය මෙහිලා ඉතා විශේෂිත වූ අතර අනුරාධපුරයේ පමණක් නොව මුළු පුරාම ද්විත්ව වේදිකා ගොඩනැගිලි විශාල සංඛ්‍යාවක් සහිත වනගත ආරාම ලෙස මෙම ගොඩනැගිලි ආකාරය යොදා ගැනුණි.

ස්වභාවික ගල්ලෙන් සහිතව හෝ කිසිම ගල්ලෙන් නොමැතිව සැලසුම් කරන ලද වනගත ආරාම සිංහල ශිෂ්ටාචාරයේ විශිෂ්ට ජයග්‍රහණයක් විය. වැසි ජලය ලෙන අභ්‍යන්තර පෘෂ්ටයට ගලා ඒම වළක්වමින් ගල්ලෙන්හි ඉහළ කෙළවර දාරය ඔස්සේ නිමවූ කටාරම් සහිතවූ

ශ්‍රී ලාංකීය ගල්ලෙන් වාසස්ථාන අද්විතීය නිර්මාණයකි. අක්ෂීය ආකාරයට තනන ලද ගල්පඩිපෙළ සහ මංපෙත් මගින් මෙම ගල්ලෙන් පොදු සේවා ගොඩනැගිල්ල සමග සම්බන්ධ කර තිබේ.

අනුරාධපුරයට ආසන්නව පාෂාණ සහිත කන්දක් මත ක්‍රි.පූ. තුන්වන සියවසේදී ගොඩනගන ලද මිහින්තලේ මේ ආකාරයට තනන ලද ප්‍රථම ආරාමය විය. භාවනා කිරීමට සුදුසුවන පරිදි ප්‍රවේශම් සහිතව සහ කලාත්මක ලෙස නිර්මිත පරිසරයක් සැකසීමෙහිලා භූ ලක්ෂණය, දියදහරා, පාෂාණ සහ පර්වත

මෙන්ම සහ වනාන්තරය යන සොබාදහමේ සියලු උපාංග එකිනෙක සංකලනය කිරීම මගින් නිර්මාණය කරන ලද, කළුදිය, අරන්කැලේ, රිටිගල යනාදී වනගත ආරාම සිංහලයින්ගේ විශිෂ්ට වාස්තු විද්‍යාත්මක ජයග්‍රහණ විය. සතුව වැඩුණු වනාන්තර තුළින් රිංගා යන ගල් අතුරුණ ලද දගර ගැසුණු මංපෙත් සෞන්දර්යාත්මක වටිනාකමක් සහිත අගය කළ හැකි වාස්තු විද්‍යාත්මක ජයග්‍රහණ විය. මේවාගේ පරිමාණය මිනිසාට සහ වනාන්තරයට සීමාවිය. නිර්මිත පරිසරය තුළ කලාත්මක ලෙස පාෂාණ, පර්වත සහ ජලධාරා ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සහ සංකලනය මගින් අද්විතීය වාස්තු විද්‍යාත්මක සංකල්පයක් ගොඩනගා තිබේ. වාස්තු විද්‍යාත්මක සැලසුම තුළ ජලය භාවිතය උපාංගයක් ලෙස අන්තර්ගතකිරීම හික්කුන්ගේ භාවිතාව සඳහා අවශ්‍ය කළ භෞතික සහ මානසික හුදකලාවේ අවශ්‍යතාවය සපුරාලීමක් විය.

ශ්‍රී මහා බෝධිය, රුවන්වැලිසෑය, ථූපාරාමය, ජේතවනය, අභයගිරිය

රිච්ඟල

අනුගමනය කර තිබේ. ආලාහන පිරිවෙන සහ වෙනත් ආරාම සමස්ත නිර්මිත පරිසරයට ඉහළ ප්‍රමුඛතාවයක් ලබාදී කටයුතු කර තිබේ. නගර සැලසුම් කිරීමේදී විදි වෙළඳපොළවල්, මාර්ග සහ හින්දු කොවිල් යනාදිය සඳහාද ප්‍රමුඛ ස්ථානයක් ලබාදී තිබේ. පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ මහල් සතකින් යුත් මාළිගාවේ, රාජකීය උද්‍යානයේ සහ මහජන උද්‍යානවල පරිමාණය නාගරික සන්දර්භය තුළ පරිසරය සැලසුම්කිරීම පිළිබඳව යම් අදහසක් ලබාදේ.

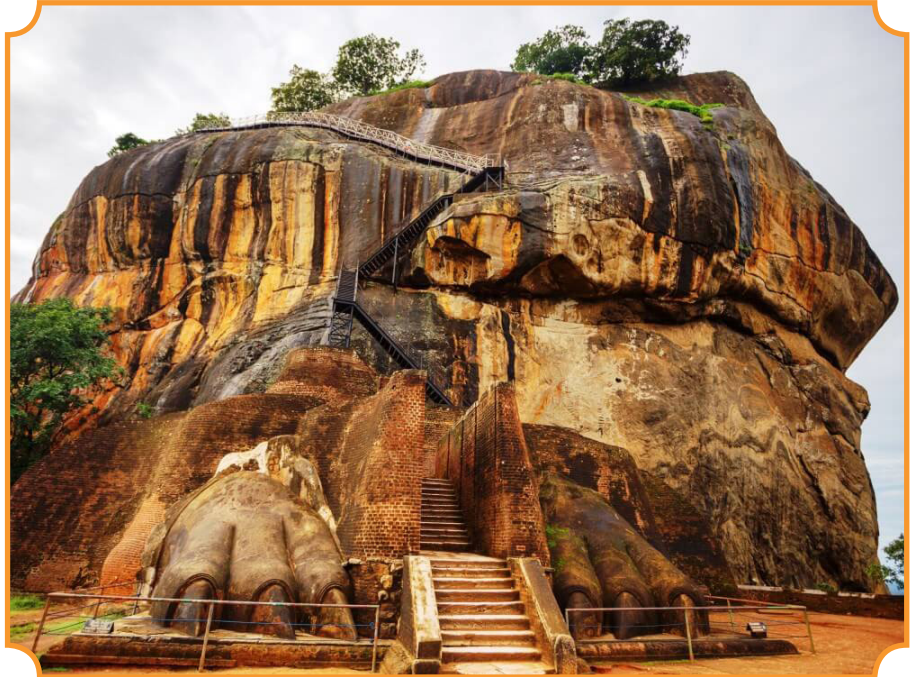
ගිරිදුරු - පසුකර යා නොහැකි කඳු මත පදනම්ව, ජලදුරු - ජලයෙන් ආරක්‍ෂාව සපයන ලද, වනදුරු - වනාන්තර

නගර, ප්‍රාකාර හා දියඅගල්වලින් සමන්විත පාෂාණ සහිත කන්දක් අන්තර්ගත කරමින් සැලසුම් කරන ලද නගරවේ. මේ සියල්ල අතරින් සීගිරිය අද්විතීය ලෝක උරුමයක්වේ. එය, භූලක්‍ෂණ අන්තර්ගත කරන ලද, පස්වන සියවසේදී ගොඩනගන ලද්දකි. සීගිරිය යනු සොබාදහමේ අනෙකුත්දිය මූලධර්ම සහ ආකාර සංකලනයෙන් උතුරු - දකුණු අක්ෂය ඔස්සේ සැලසුම් කරන ලද නගරයකි. සීගිරිය යනු පූර්ණ ලෙස භූ - ලක්‍ෂණ පාදක කරගත් වාස්තු විද්‍යාත්මක නිපැයුමකි. වාස්තු නිර්මාණකරුවා තම සැලැස්මෙහි අන්තර්ගත උපාංග, ගොඩනැගිලි, මංමාවත්, පොකුණු, තරප්පුපෙළ සහ ඒවායේ විවිධ සංකලන සොබාදහමේ පිහිටීම මත මුසු කරමින් එහි අලංකාරය උකහාගෙන තිබේ. විශිෂ්ට වාස්තු

යන ස්ථූප සහ ආරාම සමග විකසනයවූ අනුරාධපුර නගරය වසර 13,000ක් තිස්සේ ශ්‍රී ලංකාවේ ආගමික - සංස්කෘතික අගනගරය ලෙස පවත්වාගෙන ගොස් ඇති අතර පොළොන්නරුව අගනගරය ලෙස තෝරාගැනීමෙන් අනතුරුව වුවද ආරක්‍ෂාවට අමතරව ඉහත කී ආගමික සහ සංස්කෘතිකමය මූලධර්ම

සීගිරිය උද්‍යානය

සීගිරිය පර්වතය

මගින් ආරක්‍ෂාව සපයන ලද, සහ පන්කදුරු - මඩවගුරු මගින් ආරක්‍ෂාව සපයන ලද යනාදී ලෙස විවිධ ආකාරයේ ආරක්‍ෂක ක්‍රම සම්ප්‍රදායක නගර සැලසුම්කිරීමේදී යොදා ගෙන ඇත. රාජකීයයාගේ පැවැත්ම ගිරිමුදුනෙහි පවතින පරිදි සීගිරිය, කුරුණෑගල, දඹදෙණිය සහ යාපහුව

විද්‍යාත්මක සැකැස්මක් ප්‍රතිඵලය කරවමින් ඔවුන් විසින් තෝරා ගන්නා ලද පාෂාණ සහ පර්වත නිර්මිත පරිසරය සමග බද්ධකර තිබේ. ජ්‍යාමිතික හැඩතල සහිත පොකුණු නිර්මාණයේදී, ගලායන ජලයෙහි සහ එහි පිළිබිඹුවෙහි, සිසිලසෙහි, උල්පත් වැසි ජලය එකතු කෙරෙන

භූගත ටැංකි, ස්නානය සඳහා භාවිත කෙරෙන පොකුණු, ජලාශ සහ නගරය වටා සකසන ලද දියඅගල් ද්විත්වය යනාදියට ස්වභාවික සුන්දරත්වය සහ ශාන්තභාවය මුසු කරමින් වාස්තු විද්‍යාවේදී වැදගත් අංගයක් ලෙස වාරි තාක්‍ෂණය සරල බවට පත්කර නිර්මිත පරිසරය තුළ අන්තර්ගත කර තිබේ.

කුරුණෑගල, යාපහුව, සහ දඹදෙණිය යන සියලු රාජකීය නගර ගිරිදුර්ග සංකල්පය සැලකිල්ලට ගෙන ආරක්‍ෂාව පිළිබඳව ප්‍රධාන

ලෙස අවධානය යොමුකර තිබේ. ඇතුලත පර්වතය ඇසුරෙන් කදිම ලෙස සැලසුම් කරන ලද කුරුණෑගල සාපේක්‍ෂව විශාල නගරයකි. නගර ප්‍රාකාර පස් සහ ගල් භාවිත කර ඉදිකර තිබේ. යාපහුව නගරය දියඅගල් ද්විත්වයකින් වටවූ නගර ප්‍රාකාර දෙකක් සහිත වෘත්තාකාර සැලැස්මක් සහිත විය. සුන්දර ලෙස සැලසුම් කරන ලද අලංකාරවත් සහ දළ බැවුම් සහිත පඩිපෙළ මෙහිලා වඩාත් ප්‍රමුඛ ලක්‍ෂණය විය. මෙම පඩිපෙළෙහි මධ්‍ය කොටස දැවයෙන් සකසන ලදුව සතුරු ආක්‍රමණයකදී ඉවත් කළ හැකිවන පරිදි තනා තිබෙන්නට ඇති අතර වර්තමානයේ මෙම කොටස ගඩොල් පඩි යොදා ප්‍රතිසංස්කරණය කර තිබේ. දඹදෙණිය නගර සැලසුම වූ කලී යාපහුවෙහි විශාල ආකාරයකි. කෝට්ටේ, මඩ වගුරු ජලය සහිත පන්කදුර්ගයක් විය. පෘතුගීසීන් විසින් විනාශ කරන ලදුව කබොක් කැට කොළඹ කොටුව ඉදිකිරීම පිණිස රැගෙන ගිය බැවින් කිලෝමීටරයක් පමණ දිගකින් යුත් කබොකින් තනන ලද නගර ප්‍රාකාරයෙහි කොටසක් පමණක් දැනට ශේෂව පවතී.

ගම්පොළ දිස්ත්‍රික්කයේ සින්දුරවනරට සහ රත්නපුර නිම්නයේ විහාර ග්‍රාම සඳහා නව සංකල්පයක් ශ්‍රී ලාංකීය ඉතිහාසයෙහි ගම්පොළ යුගයේදී

දළදා මාළිගාව

හඳුන්වා දී තිබේ. ඇම්බැක්කේ, ගඩලාදෙනිය, ලංකාතිලකය, වෑගිරිය, ගම්පොළ පිහිටි බෞද්ධ - හින්දු විහාර ග්‍රාම කිහිපයකි. රත්නපුර සමන් දේවාලය, සොරගුණේ, උක්ගල්පොත් නුවර, බොල්තුණේ, රත්නපුර නිම්නයේ හමුවේ. සැලසුමෙහි ස්වභාවය වූයේ සිංහාසන පිහිටුමකින් අවසන් වන ප්‍රධාන විවීය හෝ පෙරහැර මහා විහාරයට ළඟාවන ආකාරයකි. විහාර සේවකයන්ගේ බඩු ගබඩා පෙරහැර මාවතේ දෙපස පිහිටුවා තිබුණි. ගම්පොළ යුගයේදී දක්නට ලැබුණු සමාජ තත්වය තුළ පැතිරුණු හින්දු පන්දාරම් ආධිපත්‍යයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මෙම විහාර නව ප්‍රවේශයකින් යුක්තව, එනම්, බෞද්ධ - හින්දු පූජනීය ස්ථානවල සම්මිශ්‍රණයක් ලෙස ඉදිකිරීමට යෙදුණි.

අවසන් අගනගරය වූ මහනුවර හෙවත් සෙන්කඩගල නුවර මුල් අවධියේදී නාට්දේවාලයේ විහාර ග්‍රාමයක් විය. නගරය පිහිටි ස්ථානය, තුන් පැත්තකින් මහවැලි ගඟ මගින් ද ඉතිරිය බහිරව කන්දෙන් සහ වනදුර්ග යක් ලෙස පැවති නගරයේ සිට

මහවැලි ගඟ දක්වා නැගෙනහිර දෙසට පැතිරුණු මහවනයෙන්ද මනා ලෙස ආරක්‍ෂිත විය. විෂ්ණු, නාට, පත්තිනි, සහ කතරගම යන සතර මහා දේවාල,

මාළිගයේ දියඅගල්වලට පිටතින් පිහිටුවා තිබුණි. මාළිගාවට අයත් ප්‍රදේශයට යාබඳව ජාල ස්වරූපයක් ගත් විවි සමග නගරයේ නේවාසික ප්‍රදේශය පිහිටුවා තිබුණි. වර්තමාන කිරිමුහුදු පොකුණ මූලිකව 1803 දක්වා මල්වතු විහාරයට අයත්ව තිබුණු කුඹුරු යායකි. මහනුවර යුගය තුළ ඉදිවූණු ගොඩනැගිලි සාපේක්‍ෂව කුඩා වුවද ඒවා සිතුවම් සහ ලී, ඇත් දළ, පාෂාණ, ලෝහ, ටෙරාකොටා වැනි දැවලින් සිදුකරන

ලද කැටයම්වලින් අලංකාර කර තිබුණු, මෙම යුගය තුළ ඉදි කෙරුණු බෞද්ධ විහාර, ගල්ලෙන් විහාර, මංපෙත් සහ දැවයෙන් තැනුණු ස්ථිර ගොඩනැගිලි සහ ටැම්බට විහාර ලෙස ගොඩනැගුණි. දහසයවන ශතවර්ෂයේදී මුහුදුබඩ කලාපයේ සහ 1815ත් පසු උඩරට ඇතිවූණු යටත්විජිත බලපෑම කරණ කොට ගෙන සම්ප්‍රදායක වාස්තු විද්‍යාව සහ තිරසර නිර්මිත පරිසරය වෙනසකට ලක්වීම සිදුවිය.

පැපිලියාන නුගේගොඩ පාචේ අංක 47
මහාචාර්ය නිමල් ද සිල්වා
 tknpdesilva@gmail.com
 0714210389

